

בפי הפסימיות בחוכנו. אני משתתף במסימיות זו, אם כי ברור שהתכנית קיבלה מכה חזקה, והגליל מסוכן יותר מכל זמן.

23.7.37

משה -

הצטרפתי מאוד כששמעתי מפי ברץ שהקראת במועצה המפלגה את מברקי הפרטי אליך בדבר רשמי מקריאת הדו"ח. אני בכוונה ההחלתי את המברק במלה "פרטי", וכוונתי היתה באמת שהדברים הם רק בשבילך. אבל אני מבין שאתה הבינות אחרת את הטלה "פרטי" וראית צורך למסור למועצה לא רק שני מכתבי - אלא גם המברק שנשלח לאחר לאחד עיון בדו"ח, למען לא להטעות את החברים, שדעתי במכתבי השני היא דעתי השקולה.

לא הייתי עומד כלל על דבר זה, אבל הגיעו אלי דברי כמה חברים במועצה (ער עכסיו לא השגתי עדיין את כל הפרוטוקול, וביחוד אני מטער על העדר דברי הסוללים הגדולים - יצחק ושאל, שמשום מה לא נשלחו לי), ואני רואה שמברקי זה הכניס קצת בלבול וגם כדורך.

קריאת נאומים אחדים וכאה אחי ער היסוד. אך ודווקא לא של הסוללים. לא הבינותי בהחלט מה רצה אליהו להגיד, אך חמוהים מהכל היו בעיני דברי ברל (לי יש פה רק דבריו הראשונים). הרגשתי צער וכאב רב למקרא דבריו. אני מכיר איש חכם ממנו בחוכנו. אני יודע איש יותר זהיר, פקח ואחראי ממנו. כמעט שאיני יכול להעלות על זכרוני נאום או שיחה שלו שלא למדתי ממנו כה) דבר מה. חמיד הוא מאיר איזו פינה אפלה, מלבן איזה דבר סתום, חותר לשורש ומוקיע את החוס הפנימי. הפעם קראתי דבריו והמנהיג - ולפעמים לא האמנתי למראה עיני.

הוא התחיל בקריאת חגר על "ההעמקה" וחבע פשטות. לא מצאתי את הפשטות בדבריו. אבל לא רק זו חפשתי לשוא. אני זוקף חלק מהתמוהות שבדבריו על חשבון המרירות שהשרתה על כולנו החלפת מ.ה.מ. בדבר שמונה האלפים. אני עצמי הייתי כמה ימים כמפורץ לאחר שראיתי פסקא קצרה זו בקונטרס הלבן הקטן בן שני הדפים - כאילו נצליתי חי

בכבשן רוחח ומטילי ברזל מלובנים צרבו אח כל נשמה. גם מפי נפלטו בימים ההם מלים מרות נגד אנגליה, לא לגמרי שקולות ואולי גם לא צודקות במאה אחוזים. ואין אני חולק - וודאי שאיני מחמלא - על דבריו בענין גזרת העליה. ואילו היה ברל גומר בדברים אלה ואמר: לאחר גזרה זו אין לנו לדון על שום הצעה אם היא טובה או רעה - נלהם עד שגזרה זו תבטל ואז נשמע ונבחון הצעות אחרות - הייתי מבין (לא הייתי מסכים). אבל ברל נכנס בבירור הצעה המדינה ולה הקדיש את רוב נאומיו. מועצה המעלגה נתכנסה בשעה הרח-עולם. כל צבור הפועלים בארץ - ויחכן שכל הישוב - צפה בחרדה ובאמונה למועצה זו. הנידון שהובא לבירור - לא היה כמותו בישראל זה אלפים שנה. יש חברים שרואים ב"הצעה" קבר שיונאי ישראל כורים לתקוותנו ה"אחרונה". יש חברים שרואים בהצעה אחתלחא צמשיח. מכל הבחינות הצעה כזו טעונה ניהוח קציני, אמהי ונוקב. כלאי חוץ יש שאנו נאלצים לנקוט במליצות, בהגיאות, בהארה חד-צודיה, בחצאי-אמיחיות. אבל כאן יש בירור פנימי לעצמנו, וכל חבר צריך להגיד לחברים מה שהוא מגיד לעצמו, ונפטו. את האמת לאמחה כפי שהיא נראית לו, את כל האמת ורק את האמת.

ואני יכל להבין את השוללים, הם רואים לא מה שנותנים לנו - אלא אך ורק מה על נותנים לנו, כלומר שמה שנותנים לאחרים. ולבס מר עליהם - בצדק, כילנו הן כל האפשריות הגנוזות בכל מה שמציעים למכור לשלטון הערבי, ואני מוכן לפלוח להם את הגוזמאות וההפלגות שמעניקים ביד רחבה לחלק זה שניטל מאתנו כי גדולה היא האבדה (אפילו אליבא דאלה הסבורים או מקווים שאין זו אבדה עולמית), ולא איכפת אם מפריזים בערך האבדה. אני רואה שכמה חברים רואים בדמיונם נגב שאין בו פרשים ושמה וציה - אלא כולו ארטה פוריה, מושקה ודשנה ומוציאה על כל צעד ושעל כלי מילת וגלוסקאות ומבירה נפט ובנזין וכל שאר מילי מעלאחא. בעצמי הנני חסיד כזה של הנגב שלא אתרעס על שום דברי הבאי הבאים לחבב עלינו את המדבר הזה.

אבל ברל נקט שיטה אחרת - יותר משהוא קובל על מה שלא נותנים לנו (ובחשבון זה הכניס גם "הפרוזדור" שהאנגלים סידרו במדבר ערב בין אבן סעוד ועיראק שאין לו כל שייכות לא"י) - הוא מוטל ומבטל כל מה שמציעים לנו.

"בהצעות המוצעות אני רואה גיבוש הבית הלאומי". עד עכשיו ידעתי שבבית הלאומי יש מיליון ושלוש מאות אלף דונם וארבע מאות אלף יהודים. האמנם כהצעת הועדה אין יותר מזאת?

"זוהי מדינה בלי קרקע. יש בה חמשה מיליונים מזה 1200.000 שלנו, השאר מיושב" - על מה איפוא נבנית הציונות שלנו אם כאן אין לעשות יותר כל התישבות ("חלק גדול לא בא בושובן) להתישבות באופן טבעי אלא לאחר דורות!"

- היכן יתישבו המיליונים שלהם הוא טוען בצדק?

"אין עליה" - איפה, איפוא, יעשה את העליה בלי "הצעה" אוטללה זול בשכס? בגנין? "ההערכה תהיה ממוקמת - באשר היא מאבדת את ההינטרלאנד". כל ימי הייתי סבור ש"ההינטרלאנד" שאנו מדברים עליה להחמשת התעשייה שלנו - היא טוריה, מצרים, עיראק, טרס, הודו, תורכיה. מה קרה להינטרלאנד זה ע"י "הצעה" זו? או שמא ההינטרלאנד אינו אלא טול-כרם?

"אין פרספקטיבה לעצמאות כלכלית - מפני שהמדינה תהיה למס עובד". הצעה הקצבה היא כמובן לא מוצדקת, בכל אופן בצורתה הקיימת בדו"ח הועדה, אבל בגללה אין פרספקטיבה לעצמאות כלכלית?

"עצמאות של מס לא תהיה" - מהיכן נבואה זול המעט חסרונות ופגומות יש במה שהועדה אמרה - שיש צורך לשים בפיה מה שלא אמרה.

"נצחון האסכולה הצמאנית - אולי זה טוב ואולי זה רע". או זה טוב או זה רע. לא יתכן שאיש כבר לא ידע זאת.

"ארקואציה היא פרובוקציה". אם ברל אינו מאמין באקווארציה - יש לו יסוד לא קטן לכך. מותר לפקפק בכל דיבור שנותן לנו אנגלי. אבל מדוע זאת פרובוקציה?

פעל הכל המימרה ההסוהה ביוחזר: "אינו יודע אם הים זה מקום להתבוננות או מקום לפורעניות". האמנם אינו יודע? גם מסורת שלוש רבעי החוף הארצישראלי למדינה יהודית - גם זוהי טובה ממוקמת?

קשה לי לראות בכירור כזה מה שכל חבר ומה שכל יהודי ראוי וחייב לצפות מדברי ברל. ובמסיבה זו! ובשעה זו! בשאלה זו!

- - - - -

איני יודע מה יהיה בקונגרס. אבל אני רואה חובה חמורה לעצמי להציג במסיבת הראשונה שתהיה לתנועתנו בצורִיך שאלה ברורה וחריפה: כן או לא! הסבך החיצוני חייב אותנו עד עכשיו ללהטים פוליטיים. אחרי הוויכוח בפרלמנט עלינו להבהיר בתכלית הבהירות את עמדת התנועה ולדעת לאן פנינו מועדות. אני רואה רק דרך רצויה אחת: חלוקה והקמת מדינה לפי הקוים הכלליים של הועדה. חיקונים אחדים כמעט מובטחים: ירושלים, נמל ת"א. אולי נציל גם תחנת רוסנברג והנקודות שבין הירמוק והכנרת. אולי נרחיב הפרוזדור עד ים המלח. יש עוד מקום לדיון על הנגב. אני מקבל את ההצעה גם בלי שני החיקונים האחרונים - אם הטרנספר יצא לפועל. בכשלוך חכנית זו אני רואה האסון הגדול ביותר, נצטרך אז להלחם על הסטטוס קוו. נלחם. אין המחמה בלי בלי סיכויים אם כי הקשיים עצומים. וא יותר משמעלה על לבו מי שהוא מחברינו בארץ. אבל נלחם בדליה ברירה. אולם לא הייתי רוצה לחיות ביום השחור - ביום כשלון "החכנית".

מיום בואי לציריך אני איש חמשי - ואוכל לדבר מה שכלבי. החלטת הועד הפועל הציוני - שהיתה מחייבת מטעמים פנימיים וחיצוניים - לא תהא קיימת בכירור הפנימי. וכל חבר יצטרך לקבוע עמדה ברורה. עמדתי אני ברורה מאוד. יחסי לשום חבר לא תושפע במשהו מעמדתי בשאלת החלוקה. אבל לא אתן לשום חבר שישתמש מהביע את עמדתו בבהירות ובאחריות, חבר שלנו אינו יכול לבלי דעת מה יותר טוב אם הנגב או הגליל - ואינו יכול לבלי דעת אם הים הוא פורענות או פמנת אל-גדולה. שאלות אלו קובעות גורל העם היהודי - וכל אחד חייב לתת תשובה ברורה - לשבט או לחסד. אך לא החחמקות.

יקח כל אחד מאתנו על עצמו את מלוא האחריות - לכאן או לכאן - השתמעום להרי אפין לא חסכוך ולא אא תהלום את ישרנו הציוני.

המצב הפוליטי מלא סכנות - וכל הנחלת שנבחר עכשיו צריכה לדעת חישב מה היא רוצה ומה הוא המנדט שלה. אם עמדת יצחק החקבל - אכנע לה. והחברים המאמינים בדרך הזאת יחיו של יחינו. הפעם - בניגוד לקונגרס האחרון ובניגוד להלך-רוחו לפני פרסום הדו"ח - אני מוכן לקבל השליחות הפוליטית של חנוכתנו - אבל בתנאי של מנדט ברור ומוחלט.

- - -

במכתבך האחרון שאלתני שאלה קשה: אם עליך לצאת מהארץ רק ברגע האחרון או מקודם. אני נוטה ליציאה מוקדמת. אין בטחון שיהיה שקט - אבל, א) יש הרבה יסודות, עכשיו יותר מאשר לפני הוויכוח במרלמנט, להניח שלא יהיו מהומות, ב) הכדל שלושה ארבעה ימים אינו מכריע. ונראה לי שהשתחפותך בהתיעצות המוקדמת הכרחית. עלינו לקבוע עמדתנו בשאלה הגדולה לפני הקונגרס.

אני לא אניע יד ורגל בקונגרס כל זמן לא אדע מאי עמדה המפלגה. הכבלים עד עכשיו היה בתם הכרח. בקונגרס לא יחכנו. ועליך להיות בשעה שנדון ונחליט.

חזק ואמץ.

ד.ב.ג.

אח"כ נתייעצנו ארבעתנו (לואיס, הנרי, כמי ואנכי) על המצב. לבסי נודע שנקבינס יש התרגזות רבה. אמנם נוויל הסכים לאמנזמנט של צורציל - ל-ג. הוא גם היה איש סמיים לכחתי ה אה הודעת הממשלה והעמיד הסכמתה להכנית החלוקה על כסוקים כלליים ומחומים. אולם שאר החברים רבזים. ווינסטון התנגד בכל חוקה לקבלת האמנזמנט ומשום כך היה נאומו גרגז. בילי נשאל ע"י נוויל מה יעשה בנגף - ובילי דרש אבון לעצמו.

המאמר של צורציל היום באיכנינג סטנדרד עשה רושם - אבל מכיוון שהכותב הוא ווינסטון ומקום הכתבה עמונו של בירברוק אין מאמר זה עלול להשפיע על הממשלה. טענתו של צורציל בעיקר סטריטית:

To maintain itself, the Jewish State must be armed to the teeth and must bring in every able-bodied man to string-them its army. But how long would this process be allowed to continue by the great Arab populations in Irak and Pal.?

And if ever the Jewish army reached that point, who can be sure that cramped within their narrow limits, they would not plunge out into the new undeveloped lands that lie about them?

לעומת זאת פרסום מכתבו של סיר הנרי סק-מחון (מי מילל ליצור מימי זה עדיין חי?) חיזק את עמדתנו הסרינית-המוסדית.

הנרי סבור שהשובה הנאותה לצורציל היא הכללת כל הנגב לרבות מחוז עזה במדינת היהודים.

דעתי שעל שמירת הגליל לנו - דבר זה לא יתכן. הנגב צריך ליהפך לסנדס בריטי. הנרי מתנגד. במנדט זה יחזור כל הסך האר"י. היהודים יתחילו לפתח הנגב, הערבים יתברו בו - והריב הישן יתחדש. אנגליה לא תקח על עצמה דבר זה.

אם כך, מציע הנרי, נקנה את הנגב מעבדאלה.

אילו אפילוהיה עבדאלה מוכן למכור - העירותי - לא יעז לעשות זאת בעני העולם הערבי.

לפני גמר הסידור עלינו להבטיח לעצמנו עמדה בנגב.

הנרי הקשה: אם הנגב בצורה זו או אחרת יהיה בידנו יקבע מחוז הדרום של הערבים מעבר הירדן.

צירחי משה שעל מיה נמסר ים המלח צמנו ודרומו, הערבה עד אילת והנגב מדרום באר-שבע עד ים החיכוך (מדרון חן-יונים) נמסרים לנו, והקשר בין הדרום הערבי ועבר הירדן לא נשק - כי המעבר בין מרוזדור יפו-יפוטלם (שבמקרה מסירת הנגב לנו לא יוארך עד ים המלח) ובין ים המלח יחבר את מחוז שכס, עבר הירדן עם מחוזות חברון ועזה של הערבים.

סיכמנו שהנרי ידבר עם צורציל על הנגב באחד משלושת הדרכים:

(1) כלולה במדינה היהודית.

(2) או מנדט בריטי

(3) או חכירה מעבדאלה לתשעים וחשע שנים חמורת הקצבה השנתית ממדינתנו לסדינהם.

נאחו באמצעים שבידינו מקרב שלוש המפלגות יתראו עם אצטא ביילי ויעודדו אותו להמסיד בחכנית החלוקה.

רוב יעגש למסרה זו עם דלטון או ויליאמס.

- שלחתי לכל ההסתדרויות הציוניות חוזר בענין הנאום של סטואל.

24.7.37

דוב ראה את קרוב' גונס, את האחרים אי-אפשר היה להשיג. ק.ג. אמר לו שאם כי הוא בעצמו לחץ מאוד על העמדה למימון של הצעה ממלגה העבודה בניגוד להצעת הממשלה עתה ואם רק מטעמים הכסיתיים, כי "אחרוני הספסלים" במלגה החנודו מאוד להצעת הממשלה. הוא בעצמו אינו מחנוד כל כך לחלוקה. דוב העיר לו על המשגה הכבד שאף אחד מהם לא